СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 174. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 29. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 174. Jersey City, N. J., Friday, July 29. 1927. THREE CENTS

АМЕРИКА ТРАТИТЬ НАДІЮ НА ЖЕНЕВУ

УРЯДНИКИ БАЧУТЬ МАЛО ЗАОХОЧУЮЧОГО В ПРОМОВІ ЧЕЙМБЕРЛЕНА.

ВАШИНГТОН, 27. липня. — Серед високих урядників заграничного уряду, які слідять цікаво за розвоєм подій на тридержавній конференції в Женеві для справи обмеження морських зброєнь, панує сильне пригноблення. Видно, вони вже втратили майже всю надію на можливість осягнення якихсь конкретних результатів з тої конференції.

Спеціяльно охолоджуючо поділала промова англійського міністра заграничних справ Чеймберлена в англійській палаті послів.

ДОРАДНА РАДА СКЛАДАЄ СВІЙ РАПОРТ ГУБЕРНАТОРОВИ.

СПОДІЮТЬСЯ СКОРОГО ВИРІШЕННЯ СПРАВИ.

БОСТОН, Месечузетс, 27. липня. — Дорадна рада, яку встановив губернатор Фулер для розслідження справи Сака й Ванцетті, відбідала нині вся губернатора Фулера та предложила йому свій рапорт.

Губернатор знова бачився з Ванцетті. Всі сподіються, що губернатор видасть незадовго своє оречення.

БЕРД ПОДАЄ ПЛЯНИ СВОЄЇ ЕКСПЕДИЦІЇ ДО БІГУНА.

ДЕНЬ ВИЛЕТУ ЩЕ НЕ ВСТАЛЕНИЙ.

БОСТОН, 27. липня. — Ричард Берд, славний американський летун, котрий літ уже раз до північного бігуна, а відтак уславився перелетом Атлянтійського океану, подав нині близчі інформації про свій намір летіти до полудневого бігуна.

Наперед говорив він, що йому не ходить так о самий перелет, як о здобуттє певних наукових даних про сей лет. Далі подав він, як менче-більше буде виглядати сей лет. Він наближатися до бігуна скоками. Ідa буде зложена в ледових магазинах („каше"); кождий такий магазин буде віддалений від другого на 100 миль, і кождий буде мати поживи на шість місяців.

Дня початку виправи ще не встановлено.

ФОРД ЗМІНЯЄ НАПРЯМ СВОЄЇ ГАЗЕТИ.

КАЖЕ АГЕНТАМ ЗВЕРТАТИ ПЕРЕДПЛАТУ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 27. липня. — Агенти-продавці виробів Форда дістали нині від заряду підприємства в Дітройті приказ не приймати більше передплат на Фордову газету „Де Дірборн Індепендент" та позвертати ті передплати, які вони вже мають.

Сей крок Форда вважають виконанням обіцянок, які Форд мав дати Сапірови й Бернштайнови, двом жидівським провідникам, що його позивали. Форд мав пообіцяти перемінити свою газету на так званий „домашній орган" підприємства.

ВЕЛИТЕНСЬКІ СВІТЛА ДЛЯ ОРІЄНТАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОГО ЛЕТУНА.

НЮ ЙОРК, 27. липня. — Коли англійський летун капітан Корней перелетить через Атлянтійський океан та підійде до Ню Йорку, для кермовання його лету нюйорський порт ужиє велитенських світляних сигналів, які разом будуть кидати світло о силі 18 і пів міліярда свічок. Статуя Свободи буде перемінена в морський маяк для воздушного подорожного.

НЕМЕЦЬКА ЛЕТУНКА ПОПИСУЄТЬСЯ ПЕРЕД АМЕРИКАНЦЯМИ.

КЕРТИС ФІЛТ, Лонг Айленд, 27. липня. — Перед товпою яких 2,000 осіб, зібраних на сьому летничому поли, приглядалися нині з подивом летові німецької летунки Тен Раше. Вона вирабляла в воздусі всякі карколомні штуки, та показалася в сьому рівною найкращим летунам.

Незадовго вибирається вона в подорож по Америці. Її менаджером є барон Барнеков.

БАТЬКО ПОЗИВАЄ КОРАБЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО ЗА УВЕДЕННЄ СИНА.

НЮ ЙОРК, 27. липня. — Томас Фицджералд вніс до федерального суду позов проти корабельного підприємства Лемпорт енд Голт Стімшіп Ко. за увезеннє його 16-літного сина з Америки в Англію. Батько подає в позві, що він хотів позивати підприємство за відшкодовання в сумі 50,000 долярів за зломаннє ноги його синови. Він хотів позивати підприємство в Америці, а фірма хотіла, видно, бути пізваною в Англії, і в тій цили вона завезла сина проти його волі в Англію, щоби батько не міг позивати в Америці.

ПРИСЯЖНІ СУДІ ОСУДЖУЮТЬ ПОЛІЦІЮ ЗА МІШАННЄ ДО ПАРАДИ КЛЕНА.

НЮ ЙОРК, 27. липня. — Велика лава присяжних суддів в повіті Квінс, переслухавши справу заворушень на „памятковій параді" в Джемейці, видала догану поліції за те, що вона противилася участи Ку-Клакс-Клена в поході. Присяжні заявилися теж за тим, щоби над поведенням поліції розвести широке слідство, бо тут поліція своїм поступованням причинилася більше до викликання заворушення, як Клени своєю появою в параді.

РОБІТНИЧІ ПОСЛИ РОБЛЯТЬ АВАНТУРУ В ДЕЙЛ ЕЙРІН.

ДАБЛІН, 27. липня. — Заява міністра просвіти Вільної Ірляндської Держави, проф. О. Солливена, що робітнича партія хоче використати на свою користь замордовання віцепрезидента Кевіна О'Гиггинса, викликала скандальні авантури в ірляндським парляменті, Дейл Ейрін, які закінчились допера тоді, коли ціла робітнича партія вийшла зі сойму.

Коли робітничі посли зажадали від президента Косгрейва, щоби міністер О'Солливен відкликав свої слова, президент Косгрейв сказав, що буде просити О'Солливена, щоби своїх слів не відкликував.

Зусиллям міністра просвіти продовжати свою промову не повелись по причині безнастанних перервань зі сторони робітничих послів.

ВИЯСНЕННЯ НОВИХ ПРАВИЛ ГРАНИЧНИХ.

Недавні переговори між канадійським посольством і департаментом імміграції Злучених Держав допровадили остаточно до вияснення деяких точок в правилах про переїзд границі до роботи. Канадійці, що заплатять поголовну таксу, можуть без обмежень переходити через границю, тільки мають від часу до часу давати до інспекції свої картки переходу границі. Колиб такий Канадієць навіть перестав на якийсь час переходити границю, він може своє право відзискати. До Злучених Держав будуть могли діставатися в такий спосіб Канадійці і в будучині, а не тільки ті, що доси мали там роботу.

„НЕ ПЕРЕВЕРТАТИ!"

З таким написом дістав таємний пакунок англійський лорд Грейг після весілля. Був це подарунок від невідомої особи з його женячки. Він розпакував і з дива не міг вийти: в пакунку була здоровенька дитина, дуже подібна до його молодої жінки. Коли він приглядався дитині, війшла до кімнати жінка. Очевидно, зразу пізнала власну дитину, яку в тайні перед своїм нареченим (а тепер чоловіком) дала на виховання. З розпуки, що тайна вийшла на верх, вхопила дитину і заки чоловік спостеріг, вискочила через вікно з першого поверха. Дитина згинула на місці, а легкодушна мати в шпиталю приходить до себе, щоби станути перед судом.

САМОВБИВСТВО ПОЕТА З ЖАЛЮ ЗА МАМОЮ.

В Неаполю відібрав собі життя талановитий італійський поет Франческо Гета. Причиною розпучливого кроку поета була смерть його мами, яку дуже любив і яка — як написав — була його „одиноким прибіжищем перед болючою самотою життя". Поет-самітник в останних часах був призабутий. Шойно смерть пригадала його заслуги для італійської літератури. Вперше на літературнім полі зявився він в 1900 р.

БУДУЮТЬ ЛІТАК НА 100 ОСІБ

Найбільший літак на світі будують саме під сю хвилю у Фридрихсгафен, в Німеччині. Будує його Дорнієр. Буде се величезний літак, зроблений цілковито з металю і у нім зможе поміститися 100 осіб. Наладований буде він важити 50 тон, з чого половину буде творити т. зв. корисний ладунок, т. є пасажири, паливо і урядження. Згаданий літак буде мати силу 7000 коней у численних своїх машинах.

Літак сей ужиють до перелету через океан. Підчас лету буде де він придержуватись полудневої рути (дороги) через Еспанію, острови Азори і Бермуду.

Офіціяльну заяву про будову сего літака зробив п. Алфред Вервил, в Детройт, що є американським репрезентантом Дорнієр Компанії.

ФАЛЬШИВНИКИ ГРОШЕЙ, СТЕМПЛІВ І МАРОК.

Слідство в справі фальшивників грошей, стемплів і почтових марок виявило великі розміри тої афери, в котрій брав дійсну участь бувший підкомісар поліції Шварц, з Кракова. Центрaлею діяльности фальшивників було мешкання Якова Бреннера у Львові, позатим мали вони свої філії у Галичині та Королівстві. Донесення поліції та прокуратури списане на 22 аркушах.

ЖЕРТВА ЛЕГКОВІРНОСТИ.

Анна Фель з Чорного Острова (повіт Бібрка) служила у Львові і тут познайомилася з Іваном Ковальчуком. Він прибіцяв їй оженитися з нею. І легковірна дівчина заврила Ковальчукови, тяжко запрацьований гріш (250 зол.) а відтак і віддалася йому. Перед Зеленими Святами ще позичила 200 зол. і дала маштіеви, який умовився з нею, що підчас свят відбудеться весілля. А підчас свят Анна в Чорнім Острові, приготовившись на весілля, даремно чекала на молодого. Він не приїхав. І тепер що показується: Ковальчук жонатий чоловік, має жінку і двоє дітей. А з легковірної дівчини тепер люде в селі насміхаються.

ЕКЗОТИЧНА ЗАБАВА.

Одиниз із мандрівників на острові Джава жалується, що не застав там уже видовища, недавно забороненого голяндським губернатором. Місцевий князь давав щорокy кілька свят „рампок", яке означає бій тигрів і буйволів. Ці вправи бої тягнуться з давних часів. На місце змагань вибирали головну площу в місті, яку обгороджували густо жовнірами із наїженими списами. Тигрів випускали з клітки; буйволам загострювали на цей день роги. Тигри звичайно спершу шукали утечі, але приневолені лісом списів мусіли зважитися на бій, який дуже рідко тривається в джунглях. Зручність тигра незвичайна, але в простім бою на арені роги сильніша зброя. Бували випадки, коли на місці бою лишалось з 10 тигрів, а також і... кількох людей. Річ звичайна в краю, де шкіра тигра більше варта як людини.

ПАМЯТНИК ВИНАХІДНИКОВІ АВТА.

У Відні на площі біля політехнічної школи поставлять памятник Зігфрідові Маркусові, винахідникові авта. Він уродився 1831 р. у Мекленбурзі і помер у 1898. Почав він свою каріеру як звичайний урядовець у берлінській електричній фірмі. Відтак переїхав у Відень і тут 1864 р. збудував перше бензинове авто. Поліція заборонила тоді їздити ним по вулицях. Для перевірки апарату Маркус і його друг Куржель мусіли їздити ним по ночах. Проби скінчилися катастрофою. Маркус приладив новий апарат, ще менше щасливий як перший. Він стоїть тепер у віденськім музею. Перший почин Маркуса розвинули инші винахідники. Не є виключене, що ще прийде пора, коли поліція знову заборонить їздити автами по вулицях міста, коли... кождий зможе мати авто.

ТАЙНА ЛІБРАНДА.

У Франкфурті живе добродій Карло Лібранд, над якого життєписом ломлять собі голову. Як молодець перед війною виїхав він до Англії. Важко сказати, що він робив від тої хвилини. Називав себе письменником і справді видрукував кілька правничих книжок. В Англії вважали його німецьким шпигуном і навіть упевняли, що він мав довірочні розмови з кайзером. Після війни він піддержував товариські взаємини з англійськими офіцирами на окупаційній території в Ренщині. Лібранд не має означеного підданства і, втративши німецьке, приняв англійське. В 1922 р. Баварія не хотіла його приняти. Він почав мандрувати з міста в місто. У Франкфурті занедужав. Коли жінка побігла за лікарем, вернувши не застала його в ліжку, тільки лист з повідомленням, що його пірвали три поліцаї, заявивши, що він божевільний. Його найшли в домі божевільних, куди він утік. Там був він 3 місяці. Медична експертиза признала його здоровим. У день виходу із дому божевільних його арештували як шпигуна. Всі ждуть цікавого процесу. Кажуть, що Лібранд сам не хоче себе боронити, щоби не виявити тайни свого життя. Він має 60 літ.

ХИТРИЙ ЗЛОЧИНЕЦЬ.

В Пльозензее (в Австрії) сидів у тюрмі від двох літ небезпечний бандит Фріц. Недавно прийшла до нього у відвідини його жінка. Побалакали і прощаються довгим-довгим поцілунком. Сторожам тюремним, в приві яких балакав Фріц з жінкою, ця картина витиснула з очей сльози зворушення. На другий день Фріц утік з тюрми. Поміг йому саме цей довгий-довгий поцілунок. Саме тоді він всунув жінці в уста карточку, на якій було написано: „Рано 5. травня підчас проходу втечу через мур. Дай поміч по другім боці". На другий день (5. травня) Фріц перескочив мур, там чакав на нього ровер і новий кашкет. Бандит утік і слух по ньому загинув.

НОВІ ЖИДІВСЬКІ АВТОНОМНІ ОБЛАСТИ НА УКРАЇНІ

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ УРЯД ЗАПОВІДАЄ ОСНОВАННЄ ТРОХ НОВИХ ОБЛАСТИЙ.

МОСКВА, 26. липня. — Основання трьох автономних жидівських областий є частю програми Департаменту для Національних Меншостей, на рік 1928. Области ті основано у повітах Кривий Ріг, Запоріжжа і Марьюпіль, де саме концентруються кольонізаційні зусиля Жидів.

Екзекутивна Рада Озету, себто Стоваришення для Оселення Жидів на землі, рішила облекшити відвідини репрезентантів всіляких організацій і инших осіб ззагранйці, які бажають оглянути жидівські оселі. В тій цили одержує Озет численні зголошення.

КРИЛЕНКО ЗАПЕРЕЧУЄ ТЕРОР В РОСІЇ.

КАЖЕ, ЩО НЕ ПОБІЛЬШЕНО ПОВНОВЛАСТЕЙ ЧРЕЗВИЧАЙКИ.

МОСКВА, 26. липня. — Криленко, совітський міністер судівництва, в розмові з кореспондентами преси заперечив існування нового терору в Росії, або, що побільшено повновласти т. зв. чрезвичайки, що мало мати місце по замордованню російського посла в Варшаві, Петра Войкова. Рівнож заперечив він, що російські тюрми переповнені є політичними переступниками. Він сказав, що екзекуції і арешти від хвилі замордовання Войкова так перестрашили „буржуазію", що вона бачить і предвиджує арешти тут і там та деинде і побільшає їх, бо на ній дрожить шкіра.

В дійсности справа мається саме так, як рік тому назад, коли то по цілій Росії тайна поліція, що заступає тепер місце чрезвичайки, розпочала нагінку на „спекулянтів", що купували товари по дешевій ціні у правительственних склепах, а перепродували по дуже віддалених від Москви селах по незвичайно високих цінах. Тоді то також піднесено алярм про страшне переслідування торговців і кожний спекулянт у Москві, ідучи улицею, дрожав зі страху і тому також побільшено тоді вдесятеро число арештувань.

ПЕРЕД ПРОЦЕСОМ ШВАРЦБАРДА.

НА ПРОЦЕСІ БУДЕ ПРИСУТНИХ 200 ЖУРНАЛІСТІВ.

ПАРИЖ, 26. липня. — Папа Флорі назначено предсідателем суду, що відбудеться над Шварцбардом, убийником головного отамана Семена Петлюри, підчас коли судовим обжалувателем буде пан Регнод.

Суд над Шварцбардом розпічнеться 18. жовтня с. р. На суді переслухається з обох сторін більше як 100 свідків.

Адвокат обжалуваного сподіється, що суд потреває 8 днів. Понад 200 журналістів з усіх частей світа просило о зарезервовання для них сиджень у судовій салі.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ТЕРОР ЗРОСТАЄ.

ОТРОЄНО 26 КОМУНІСТІВ-УРЯДНИКІВ.

ЛОНДОН, 27. липня. — Депеші, що доходять до Лондону з Риги, доносять про ще-раз більше зростаючий терор в Совітській Росії. І так депеші з Риги подають, що у Ленінграді померло внаслідок отроєння 20-ох совітських урядовців. У Москві померло шістьох з них, внаслідок тої самої причини. Двіста пятьдесять осіб має бути небезпечно хорих.

Після донесень зі Стокгольму, у Харкові, теперішній столиці Радянської України, розстріляно у трьох днях 120 осіб, включаючи у се шкільні дівчата.

ПО УКРАЇНСЬКИХ СЕЛАХ ЖИВЕ ТЕПЕР 353,000 ЖИДІВ.

КИЇВ, 26. липня. — У 609 українських селах живе тепер 353,000 Жидів, як се подає послідне обчислення населення, переведене Українським Центральним Статистичним Бюром.

З обчислення населення, яке відбулось минулої зими, бачимо, що у році 1923 мешкало по українських селах 328,000 Жидів. В протягу 4-ох літ число жидівського населення збільшилось о 7.6 відсотків, підчас коли у тім самім періоді число нежидівського населення зросло лише о 4.6 відсотків. З 618 сіл по українських повітах, лише у 9-ох не було мешканців Жидів.

ПАПА РИМСЬКИЙ ВИДАСТЬ ЕНЦИКЛІКУ, ОБГОВОРЮЮЧУ ЖИДІВСЬКЕ ПИТАННЯ.

БЕРЛІН, 26. липня. — Після заяви Капляна Редера, німецького репрезентанта Стоваришення Приятелів Ізраїльтян у Римі, папа римський, Пій XI, видасть енцикліку, обговорюючу жидівське питання.

Згадану енцикліку видасть папа, скоро лише діяльність Стоваришення зникає на силі.

Стоваришення „Приятелів Ізраеля" (Амічі д'Ізраелі) основано у Римі в цили створення у католицькім світі приятельських чувств відносно Жидів та зединання симпатий серед жидівського народа. Богато визначних католицьких пралатів, між ними монсіньори Пісані і Каріадор, стали членами сього Стоваришення, до якого відтак прихильно кількох впливових кардиналів. Ініціятиву до створення сього Стоваришення дав генеральний секретар, монсіньор др. Ван Асселдонк, голова данського релігійного чина.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates;		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРАҐЕДІЯ КИТАЙСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Серед скоро зміняючихся подій в Китаю на перший плян висувається нині занепад так званої китайської націоналістичної партії. Ся партія тільки три місяці тому назад уважалася спасителем і обединителем всього Китаю, а нині вона роспадається. Заповідь заведення нової ери для Китаю, яку давала ся партія, забувається, а провідники партії, що далі, то тим більше показуються звичайними мілітаристами, що тільки жадні панування й особистої наживи.

У сей спосіб перед нашими очима близько 400 міліонів душ числячий народ-великан упав знова в безсилля. Велитенський матеріял, що мігби зложити найбільшу державу в світі, опанований кількома військовими диктаторами в нутрі, може легко впасти жертвою нападу із зовні.

Китай дає нам образ народа, який постановив собі дорівняти чужинцям, скинути зі себе ярмо чужої неволі, отрясстися з чужих визискувачів та повести своє життя після своєї волі та покликання. Однак сеї постанови було за мало. Сказати собі, що я рівний, а заховуватися, як рівний, се дві, зовсім другі, річи. Сказати собі: „я скину ярмо", се одно, а скинути його се друге. Китайці думали, що вони стануть рівними білим, як вони почнуть білих лаяти або вбивати. Їм здавалося, що вони стануть як білі, як переймуть від них такі кличі білих, як: націоналізм, комунізм, соціялізм і такі инчі.

Та станути на рівні з европейськими народами за один день не можна. І не робиться сього через присвоєнне одного або другого клича, а через муравлину працю, через організацію народа в щораз більші й більші орґанізації, економічні, територіяльні, культурні. Китайці проголосили себе рівними Европейцям, але в нутрі лишилися вчорашними Китайцями, які не признають за людиною права до свобідного розвою, а признають за батьками право диктувати дітям абсолютно свою волю. Вони нині говорять про поступ, бо так говорять в Европі й Америці, але вони ще й далі вважають святими всі прадідні традиції. Через те китайська душа розбита: нині Китаєць поступовий, але завтра з нього виходить назадник. Нині він найчервонійший комуніст, завтра вже середновічний шкаралупник. Нині він грозить, що покаже дорогу всему світови, а завтра тягнеться в хвості всіх народів.

Така була траґедія Росії, і всякого народа, що через просте пустомельство язиком пробує за один рік зробити те, на що другі народи витратили сотки літ тяжкої праці.

МОСКОВСЬКА СЛІПОТА.

Московські скрипопери, що так часто люблять розперезуватися при писанню в своїх ґазетах, знову знайшли для України нову інтриґу. Тою інтриґою є на їх думку анґлійська. Мовляв, українські сепаратисти тепер привязують всю надію до відірвання України від Росії на Анґлію.

Довгі роки ті скрипопери плекали байку про німецькі марки, німецьку інтриґу. Потім поговорили трохи про польську інтриґу. Ще й тепер про це не зовсім перестали говорити. Аж ось на обрію виринула нова держава, на яку „Українці покладають усі свої надії та де провадять свою пропаґанду". Звичайно потішають себе „просвещенние імперіялісти" тим, що Анґлія завжди була другом „русскаво народа", а тому, говорять вони, Українці помиляються, коли їм пощастить втягнути в своє „злодійське" діло для розвалу „Велікой Рассії" Анґлію.

Не станемо ми тут спорити з русоцентристами про те, чи дійсно Анґлія є приклонницею „русскаво народа" та його імперіялістичних прагнень. Свою „прихильність" Анґлія уже не раз виявила до великої Росії, хочби пригадати Берлінський Конґрес, Кримську війну, Японську війну і т. д. Навіть підсліпуватий може побачити, що російський імперіялізм є противний інтересам Анґлії; що велика російська імперія загрожує анґлійським інтересам в Індії, Малій Азії та почасти на Середземнім морі. Але „зрячі провидці", московські скрипопери, намагаються себе і всіх „синовей велікої Росії" улевнити в тому, що Анґлія є приятелем російського імперіялізму. Нехай себе впевняють й потішають цим, бо нас зовсім не обходить, чим дитина буде бавитися, лиш би не плакала.

Та не вадить відай нагадати їм, що Анґлія у своїм стремлінню до світової ґеґемонії дуже послідовна. Коли прослідити історію міжнародньої політики Анґлії, то ми побачимо, що вона на протязі останніх століть нищила послідовно: Голяндію, потім Еспанію, далі Францію, а нарешті Німеччину. Впершу чергу вона нищила морську силу тих держав, що їй загрожували, або стояли їй на перешкоді до панування над морями. Тепер очевидно приходить черга на когось иншого, що стоїть на перешкоді Анґлії. Хтось загрожує її інтересам в Індії, Персії, Афґаністані та в Китаю. Той „хтось" була, є й буде завжди „велікая і неделімая Росія". До підрізання імперіялістичних крил Росії Анґлія вже приступила, почавши з підтримки прибалтійських держав, Фінляндії, Ґрузії та инших кавказьких держав. Тому немає нічого дивного, що вона може почати „якусь інтриґу", як говорять московські імперіялісти, і на Україні, Чи Українці того захочуть, чи ні, але коли Анґлія, чи хто инший, захоче провадити там свою інтриґу, то вона те буде робити навіть через голови „сепаратистів".

Але власне справа не в тім, чи хто зовні буде провадити „інтриґу" свою на Україні й чи буде підтримувати український державницький рух, чи поборювати його. Кожний вплив зовні може бути або допомагаючим фактором скоршого створення української держави, або фактором, що буде ускладняти та затягувати процес творення нашої держави.

Тепер зовнішня політика якоїнебудь держави для приспішення природного процесу створення незалежної української держави є небажаною, й навіть шкідливою. Але, коли хтось стане провадити свою політику, то звичайно він знайде для себе й відповідні чинники, які підуть разом з ним. Цьому ні ми ні ніхто инший не зможе запобігти, так воно завжди буває скрізь, так воно буде і у нас. Адже Німці, коли вирішили відбудувати „Єдину Росію", то підшукали собі і Скоропадського, і ріжних „украинцов", що „вибрали" його на гетьманство та творили німецько-московську політику в українських жупанах. Як потрібно було би для більшого декоруму, то й голову поголилиб під оселедець.

Звернути треба увагу на безличність московських скрипоперів, які теоретично признають всі можливі свободи для людини й для народів. Вони роспинаються за права до еманципації кого хочете: чи Канібалів, чи Ніґрів, чи Рифів, чи Айришів, чи Індусів і т. д., але ніколи не признають найменьшого права за тими народами, що були заґарбані під „високую і мілостівую руку" московських царів.

Для них на всіх величезних просторах бувшої імперії істнує лише один московський, або „русскій" народ з ріжними його „разновідностями". Для них і Жид, (який в додаток дуже охоче завжди зве себе „русскім", замість того, щоби сказати „росіянин") і Татарин, і Калмик, і Кірґиз і Осетін, чи взагалі всі 113 народів бувшої Росії, є лише „разновідностями рускаво челавека", а тому мусить почувати себе щасливим під пятою московського лаптя.

Коли хто з цих народів прагне до виявлення своєї національности й стане в обороні своїх національних прав, то він негайно обзивається зрадником, злодієм, запроданцем й ріжними иншими епітетами, на які так багата московська мова. Цілком природнє прагнення кожного, хто бореться за своє визволення, скористувати певні сприятливі події, називають найменьше запроданництвом, безчестям і т. д. То вже така вдача кожного гнобителя, що ніколи не признає права другого на боротьбу за визволення. Особливо широко розвинена є ця прикмета в Москалів.

Справа української державности вирішується не в кабінетах політиків ріжних держав і не в палатах московських можновладців, а на самій Україні. Вона вирішується не окремими одиницями, не окремими „мазепінцами", чи „інтриґантами", чи „запроданцями", а всім українським народом, всіма його верствами. Основи й підвалини майбутньої української держави творяться там, де живе український народ: чи то на землях червоної України, чи під Польщею, чи під Румунією. Навіть в такому закутку української землі, як Закарпаття, також пробудилася вже свідомість українського народа. Та сила, що знаходиться на українських землях, так би мовити, виростає зі самої землі і є головним рішаючим чинником в створенню суверенної української держави.

Жадними інсінуаціями, жадними нападами, провокацією й брехнею уже ніхто не спинить українського народа на його шляху до визволення та створення своєї держави. Український нарід нарешті натрапив на шлях своєї державности й яким би довгим та тяжким він не був, наш нарід таки прийде „в землю обітованну". Даремне метання жовчи й брехні про український нарід засліпленими московськими імперіялістами та скрипоперами, бо вони „Єдіной Рассеюшки" не врятують.

СУЧАСНИЙ ТЕАТР В ЕВРОПІ.

Артистичний провідник театру „Березіль" Лесь Курбас після повороту з поїздки до Парижа й Берліна помістив у харківський пресі оцю розмову про театр у сучасній Европі:

Театральна культура Европи післявоєнних часів відзначається буйним розквітом. Берлін, Прага, Маґдебурґ, Мюнхен — вражають неймовірною кількістю театрів.

На час мого перебування там зимовий театральний сезон уже закінчився, театри переходили до літнього репертуару — комедій, але ті зимові постановки, що їх удалося побачити, справили враження надзвичайного багацтва театральних форм. Ріжноманітність цих форм, починаючи з деяких відроджених середньовічних і кінчаючи найновійшим конструктивізмом, надзвичайно ускладнює питання про лице сучасного европейського театру.

Зокрема німецькі театри дуже важко поділити на якісь певні катеґорії.

Знамениті постави режисера державного німецького театру Еспера та роботи режисера-комуніста Ервіна Піскатора можна вважати за типові для сучасного німецького і взагалі західно-европейського театру.

Великий успіх має паризький „Ревю" (театр сатири), що гастролює нині в Берліні. „Американізм" Французів післявоєнної доби надзвичайно яскраво відбивається на цьому театрі.

На велику увагу заслуговує так званий німецький робітничий театр. Витвір німецької революції, він має великий успіх на робітничих передмістях Берліну. Театр цей здобув собі вже певне місце в театральному житті Берліну.

В Німеччині надзвичайно високо стоїть культура актора. Німецькі режисери й актори — справжні знавці своєї справи. Театральне мистецтво вони вивчають всебічно і наслідки від цього мають блискучі.

Кіно в Німеччині стоїть значно нижче за театри. Коли по театрах ми маємо величезні цифри глядачів, кіно похвалитися цим ніяк не може. Теми буржуазного кіна уже вичерпані, витворити щось нове тепер дуже важко. Останніми часами Німці надзвичайно зацікавилися нашим кіновим виробництвом.

З українським і русским театром Европа майже не знайома. Нам треба налагодити обмін театральними здобутками, бо як нам у Німців, так і Німцям у нас можна богато дечого навчитися. З деякими закордонними режисерами, драматурґами та художниками вже пощастило налагодити звязок. Богато німецьких і чеських драматурґів обіцяло надіслати оріґінали своїх пєс до нашого театру. Театр „Березіль" одержав, між иншим, кілька запрошень від театрів Німеччини та Чехії прибути на гостинні виступи.

ВЕТЕРАНИ ХОЧУТЬ ШИНКУВАТИ.

Організації ветеранів у Вінніпеґу кують зелізо, поки горяче. Супроти безсумнівного рішення більшости горожан Манітоби, щоби в провінції була дозволена свобіднійша торговля пивом включно з пивними парльорами, ветерани взялися до штурмовання ґенерального правника провінції, аби він спішив зі здійсненням сего рішення. Ветерани домагаються для себе спеціяльних концесій на продавання пива, спеціяльно в своїх клюбах.

Михайло Козирев.

НЕБІЩИК

У пиварні при столику сидять два робітники. Один із них пяний, другий тверезий і виголошує проповідь пяному.

— Як можна, Павле! Давніше ти був чоловік як ялося, пив небагато, в міру, а тепер дивлюся на тебе тай міркую собі, що ти зовсім розпиячився.

— Я свищу на те! — махає рукою пяний.

— Як то свищеш? Де дівся твій одяг? Де ділося твоє пальто, яке ти дістав із робкредиту? Пропав! Як тобі не сором!

— А на якого чорта маю встидатися!

— На фабриці питали мене, чому не приходиш. Я сказав, що ти занедужав... Ти мій приятель чи ні? Мушу рятувати тебе. Баба твоя прийшла до мене вчора тай каже: намов того драба...

— Свищу!

— Як то свищеш?! Дивлюся, тай не пізнаю тебе... Ну, Павле!

— Павле? Я тепер не Павло! Так, так! Ти ще видивився на мене так, начеб я був Павло Пашнин, а то є лише одно велике непорозуміння. Я тепер не Павло, лише сам не знаю що...

— Чи ти часом не збожеволів?

— Кельнер! Ще два пива! Я міркую собі так: Чомуж мені тепер не вільно би погуляти, коли я начеб дим?... Хочеш, то зараз зроблю скандал? Ні? Хочеш, то разаз буфетчикові заїду в мордюк? Не хочеш? Мені тепер усе вільно. Я тепер стою на такій позиції, що можеш мене краяти, бити — ніщо не почую, точно ніщо! Замкни мене у вязниці — перейду через стіну і — знову до пиварні! Так!

— Отже ти наче факір, чи що? Був такий — я бачив... Три дні приходив я щодня дивитися, як він собі живіт розпорував — усе надармо. Постановив я пійти четвертий і останній раз, ануж вдасться йому! І щож? Відвезли його дошпиталю — зарізався...

— А я то що иншого, мені нічого не станеться! Не віриш? Ну то ріж! На маєш — ріж! Маю навіть на такий випадок документ, читай:

„Посвідка! Власник отсього документу, Павло Пашнин, дійсно вмер, із якої то нагоди видано йому повищу посвідку у домкомі" (домовім комітеті).

Тепер віриш?

Товариш зробив лише кілька невиразних рухів руками.

— Отже тепер розумієш, хто я? Що? Ні, ще нічого не розумієш, але я аж занадто розумію ... Після того всього скажи мені, чи я є членом Мопри? Ні, я не є! Я не є членом Доброхіма і Добролету... Чи я — небіщик маю платити комірне? Ні! Чи можуть мене позбавити праці в фабриці? Не можуть! Отже зрозумій мене! Тепер не плачу комірного, не ходжу до фабрики! Спитаєш мене, чому? Бо в мені нема вже жиючої особи! Кажеш — пальто! Тепер одяг мені не потрібний! Дійсно... ні! Я небіщик! Безтілесний дух! Кельнер! Чотири пляшки пива... — Не розумію.

— Випий — а зрозумієш! Тепер кождої хвилі можу зголоситися до похоронного комітету: „Чи є свіжі труни? Прошу... Але першорядну. Уладите мені похорон першої кляси! Скорше! Гарний мені Гріб-ком, із небіщиком не вміють розмовляти!... Ось що я є!

— Жартуєш собі з мене, чи що?

— Не жартую. А то сталося так. Знаєш Сафонова? Чорти зробили, що занедужав, його баба до мене: рятуй, дай свій документ, хочуть чоловіка помістити в шпиталю, а він не має документу. Я дав, а він, невдячник — бувають такі свині — я з ним, можна сказати по приятельськи, а він узяв і вмер у тім шпиталі! Помер під моїм назвищем! Привозять його на цвинтар, находять у нього якийсь старий його документ і не хочуть його похоронити.

— Помер — кажуть — Пашнин, а ви привезли Сафонова. Звернулися до мене: так і так — кажуть — коли ти помер, то не роби дурниць — прийди, а ми похоронимо тебе! Дали мені документ: вибери собі гарне місце на кладовищі. Відтоді не знаю, хто я. Ніякої над собою власти не чую! Наче дух... Кельнер! Шість пляшок пива! Мерщій, бо як ні, то зголошуся до тебе нині в ночі з тамтого світа! Скорше! Памятай, що я небіщик, лисий чорте!

Кельнер подає пиво. В одинацятій годині приятелі виходять із пиварні, сильно заточуються. Тепер оба пяні. Приятель Павла обіймає і каже:

— Тепер усе розумію... Ти неживий, бідаку — маєш на це документ... Як підеш до неба — не забудь про мене... Помолюся за твою душу...

Переклав **М. Тр-ий.**

о. Олександер Коренець.

СИН І ДОНЬКА.

Вродилась дівчина. В хаті й у родичів менше вдоволення — тому, що це не син! Вже в перших хвилинах життя дівчині не посвячують стільки уваги, що хлопцеві — коло неї так ревно не пораються. Бідолашній дівчині не боронять плакати скільки хоче; про неї можна навіть інколи трохи забути, бо це дівчина, і її не треба так дуже жалувати.

І як дівчина підросте, ставлять її родичі на підрядне місце і не боронять братові старшувати над нею, навіть коли він не дуже старший від неї. Не боронять йому давати стусана сестричці, хочаби й за найменшу провину, бо він хлопець; йому вільно робити, що він хоче, а передовсім воювати. Родичі його навіть не так сильно карають і він знає, що не потребує їх занадто боятися. Вони і лекше притакнуть йому, будуть з ним тримати. Ось така є менше-більше наша метода виховання супроти хлопців і дівчат.

Та чи таке виховання добре? Чи воно має лишитись таким і на далі? Богато родичів думає, що дівчини не можна виховувати такою самою методою як хлопця і тому синові дають завсіди першенство. Вони не бачать уже в дитинстві початку того лиха, яке, коли дітвак підросте, перетворюється у нього у велике лихо. Ми, виховувачі дітей на такий лад, робимо із сина — еґоїста та деспота; тоді син у старшім віці переносить своє виховання на свою жінку, доньку, а навіть і на матір. Дівчина стає таким робом бідною невільницею. І дівчина, що ще в хаті батьків виросла у рабскім підчиненні й заляканім послусі супроти всіж мущин у родині, коли вона підросте і стає жінкою, ставляється вже сама в підчинене й підрядне становище та стає рабськи слухняною супроти свого мужа й сина.

Чи може така жінка і мати дати своїм дітям інакше виховання? Вона починає виховувати свойого сина так само, як її мати виховувала її саму та її брата. Ланцюг продовжується: вона виховує свою доньку на рабиню.

Як це не дивне, а хлопця від першого дня його народин більше бавлять, а навіть — ніде правди діти! — родичам більше стає жаль, коли хлопець умер. За дівчиною менше плачуть. У батьківській хаті донька, коли підросте, мусить вислухати від брата часто богато дурниць і неприличних слів, інколи і повних зневаги, не маючи змоги боронитись.

Мати такому свойому „синцьові" вибачає богато дечого і коли він курить, і пє і по ночах ходить, тоді коли дівчина мусить у найбільшій скромности сидіти за хатнім порогом і ждати, коли якийсь нареченний хоче зробити їй щастя своєю появою. А цей нареченний не інакше вихований як її брат. Той „милий", що приходить по неї до хати батьків і хоче її повести в той довгожданий рай, часто продовжуватиме ту саму поведінку супроти неї, ту саму систему життя й виховання своїх дітей, що її мати, бабка і прабабка.

Наслідком такого виховання дітей у нашій суспільности повстають дві системи моралі. Одна система для хлопців, друга для дівчат.

Перша мораль позваляє хлопцеві жити, як йому до вподоби, яка як найбільше догоджує його нахилам та забаганкам. Йому дозволено уживати всяких, навіть недозволених приємностей і розривок, іти за своїми гонами і похотями, як довго тільки дозволяє йому на це здоровля. Таке життя й покривається і тою моралю, в якій мущини змалку виховані, моралю, витвореною способом їх поведінки в хаті і поза хатою.

Друга мораль, це та, по якій мусить жити жінка. Їй не дозволяють ніяк уживати життя. Вона мусить завсіди зберігати душевну і тілесну чистоту, — при тій одночасній системі, що вихованець першої моралі має право прийти до неї, взяти її руку і повести у святиню подружого щастя.

Варт спитати, чи та жінка буде щасливою у такім подружжі? Чи той молодець, якому було все вільно вже раніще, буде міг справді дати щастя тій, що задержала душевну і тілесну чистоту? Чи він буде вміти цінити як слід її минуле життя і чи буде старатися піднести себе з калюжі, в якій зріс наслідком кепського виховання?

На мою гадку: доки дівчата і хлопці не будуть виховувані тими самими методами і на тих самих моральних принціпах, доти завсіди в суспільности царитимуть дві моралі; одна — то моральна калюжа, в якій вільно купатись мущинам, друга — моральна чистота, яку мусить зберігати жінка, щоби ще й мущину зняти на рівень до чистоти. Чомуж не домагаються нині і від мущин того, чого від жінки домагаються всі без винятку, навіть найбільше зіпсований мущина, який на випадок найменшого підозріння, хочби й якого поверховного, позбавляє її чести та доброго імени за те, чим він сам ще й чваниться!

Здається пора перевести перевірку цих двох систем виховання в інтересі виховання родини. Слід би в першу чергу приготовитися самим батькам і матерям і повести виховання своїх дітей, згідно з їх майбутними обовязками — родичів. Цей обовязок не менше важний, як усі инші професії, до яких кожний приготовляється стільки літ!

Скільки літ приготовляються у нас до того преважного батьківського звання? Ані одної хвилини! Тому то й виховання нашої суспільности є таке, як нині є; від нього терпить родина, держава й нарід.

Поправа умовин, в яких живуть наші жінки, це тим самим поправа життя мущин і всієї суспільности!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В НАС ГОЛОД НА ПОЧУТТЯ ДІЙСНОСТИ.

Дуже цікаву, а навіть золоту статтю помістила краєва часопись Новий Час, яку наша Свобода помістила на своїх сторінках, в ч. 168, під наголовком, „Що таке дійсність". Перечитавши цю статтю двічі під ряд, я признав її святу правду, що в нас в дійсности є голод якраз на це почуття дійсности. Дійсність це таке велике, таке колосальне слово, особливо для нас, народу, горем прибитого, і тому вважаю, що нам треба як найбільше про него писати, говорити і читати.

Колиб було почуття дійсности в Юрася Коцюбинського, то він певно не пішовби з большевицькою бандою розбивати столицю України Київ, розганяти національне правительство, та нищити історичні памятники та будівлі. А всеж він син нашого славного письменника Коцюбинського, і певно кости батька в гробі здригнулися, дізнавшись про діла сина, в якого партійний фанатизм взяв верх над почуттєм дійсности. Впав жертвою з браку почуття дійсности й Винниченко, коли він як член Директорії сказав, що коли не буде України зі соціялістичним устроєм, то не треба жадної України.

Стоять у нашій памяти ті недалекі часи зриву нашого селянства в Галичині, коли йшла боротьба за краще завтра. Національна Рада засідала в Станиславові, щоб зібрати більше війска та вдарити на Ляхів і здобрати Львів. Та тоді наші яничари-большевики писали-кричали, що не треба йти на Поляків, але свої гарматні дула треба звернути на Станиславів, на своїх „національних ворогів", та розторощити це „буржуазійне кодло". Колиб у них було почуття дійсности, то вони того, навіть як большевики, булиби певно не робили.

До якої справи ми не доторкнулисяб, скрізь замітне в нас почуттєя браку дійсности. Колиб було почуття дійсности в наших владик, вони ніколи не пішлиб на службу ворогови повіреного їм стада. Вони певно не приймилиб жадних стричків, вимірених на шию бідного селянина, всяких тих конкордатів та целібатів. В других людий владики, що їх аж хвалити хочеться, а в нас — аж плакати хочеться.

Або отце: За пятьдесять літ нашої мозольної праці в Америці ми зложили кількадесять міліонів гроша та вложили їх в церкви та парохіяльні доми, і записали їх на чужинців! Тепер ми бачимо, що зле ми зробили, стараємося їх відобрати, але воно в нас слабо йде! А це тому, що в нас нема почуття дійсности. Ми деда-якому зайдові повіримо, лише ми не можемо повірити самим собі, що ми за свою кервавицю повинні бути самі господарями. Навіть тоді, коли провідники нас зігнорували, та наплювали нам в саму душу, а самі пішли за голосом Риму та Варшави, ми й тут якось так мляво-безрадно згоджуємося, не находимо в себе почуття дійсности. І над нами буде панувати, хто лише схоче, бо ви бачить, що нас можна нахилити в той бік, який лише потрібний ворогови.

Возьмім нашу школу. Ми вже досить писали про неї. Збивали одні других. Писали про педагогів, про шкільну салю і т. д. А про маму-дійсність? Що школі треба відповідних фондів? Про сю найважнійшу справу ми не сказали нічого!

А що сказати про наші сходини, віча, конвенції? Там все й всюди нам бракує тої прецізної дійсности. Скликуємо віча для одної справи, а одиниці зараз пхають там свої партійні вета, а предсідник звичайно так поблажливий, що не відбере їм голосу. Через те ціла справа збувається на нічім, віче розходиться, не довершивши свого діла.

Або цей інцидент, що головний уряд організації бештає орган своєї організації, що орган не тих поглядів, що сей урядник, або бештає редакторів за те, яка була газета, як вони ще редакторами не були. Де тут почуття дійсности?

Слушно пише Новий Час, що наша суспільність занимається високими кличами, політиками, Клемансами, Лойдами Джорджами, мозками небеса крає, а своєю рідною буденщиною та своєю бідною сиротою, що під плотом з голоду примирає, занятися нема кому.

В. Гасій.

ЛИС У ТЕРНІ.

Втікаючи від погоні
Скрився лис в терницю.
Вратувався — але лихо
Ґ тут на його спину.
Куди тільки повернеться,
Терня так і коле.
Аж заплакав лис із болю:
— Нещаслива доле!
Я-ж у тебе, любий терне,
Шукав порятунку,
Та ти, бачу, ані трохи
Не маєш рахунку.
Бо ось замісць мені дати
Захист між гильцями,
Тільки мені обдираєш
Боки колючками.
На те йому терен каже:
— Правду кажеш, брате,
Що ближнього у пригоді
Тра поратувати.
Та хібаж ти собі на те
Заслужив у кого?
Ти-ж позбавив, душогубе,
Життя не одного! —
І колиб не терном був я,
А так чимсь із дробу,
То прийшлоб й мені попасти
У твою утробу.

Т. Т. Пройдисвіт.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

Політичні лекції д-ра Клодницького.

В червні, в днях 27-го, 29-го і 31-го давав д-р В. Клодницький в домівці Нар. Школи політичні лекції, в яких загалом беручи взяло участь около пару сот людий.

В І. лекції, навязуючи до виводів на вічу, що наш нарід дуже скорим темпом йде до красшого завтра, референт обговорив народні змагання нашого народа з оружжам в руці — від 1917 року почавши. Як наочний свідок українсько-польської війни і як бувший старшина Укр. Гал. Армії, подрібно змалював Клодницький повстання, організацію і подвиги нашої армії. Рівночасно зображав він невідрадні обставини, серед яких організувалась наша армія в Галичині, яка під час світової війни була побоєвищем — себто до тла майже зруйнованою країною.

Представивши в правдивому світлі нашу армію, Клодницький робив висновки, що нарід, який спромігся на 100,000-ну армію, є нацією, якої історичне завтра є забезпечене!!

В ожилених дискусіях збивав Клодницький закиди, роблені нашій військовій команді, що вона, мовляв, мала заборонити стріляти на Львів.

Клодницький, як фронтовий старшина, рішуче заперечує того рода поголоски подаючи, що такі нікчемні наклепи на нашу армію кидають дезертири і вороги нашого гнароду на те, щоб сіяти роздор і зневіру серед Українців.

ІІ. В другій лекції обширно обговорював д-р Клодницький наш політичний провід та політичні орієнтації. Головним мотивом цеї лекції було дальше пояснення, що треба розуміти під поняттям держава, та як будувати її? Клодницький розріжняє два поняття „держава". 1) Держава є це морально-духова сила народу, якої знаменем-ціхою є **„хотіння своєї державности — свойого права, свойого,** ніякою чужою силою не гамованого, **життя.** Перше поняття „держава", себто держава як моральна функція народа, подібне до поняття Бога, котрий в нашій душі тоді творится, як ми його запрагнемо.

2) Другим поняттям „держава" є це фізична держава, себто фізичні здобутки народа, то є: а) територія, б) нарід і в) свій уряд.

„Ми нині вже маємо моральну державу, витворену у своїх душах, бо цілий український нарід гаряче бажає своєї держави — свойого права на вільне життя. Щира, народня політика це наша державницька релігія, яка незабаром дасть нам нашу фізичну державу то є: а) **територію** б) **зібрання на ній всенького українського народу** та в) **встановлення рідного уряду — дбаючого про благо українського народа"** — так закінчив Клодницький свою другу лекцію.

Слухачі лекції з великим напруженням, мимо дуже парного вечора, висиділи на місцях понад 3½ години і були так вдоволені лекцією, що не ставляли прелегентови ніяких запитів.

III. лекція. **Демократія взагалі і суть дійсної демократії.** — В цей лекції пояснює прелегент, що таке демократія, пересходить її історичний розвиток від найдавніших часів, критикує зведення на манівці (крізу) французької демократії і доказує, що **правдива демократія є це найкраща форма самоуправління народа, якої головною ціхою є те, що самий нарід — себто найширші верстви народа в демократичній суспільности є джерелом законів — нормуючих горожанське життя.**

Дальше аналізує д-р Клодницький парляментаризм і дійсно демократичне виборче право із його 5-ти основами: 1. рівність, 2. загальність, 3. тайність, 4. безпосередність і 5. пропорціональність. З окрема висвітливши пропорціональність у виборчому праві, д-р Клодницький обговорює принцип більшости, votum довіря чи недовіря і вкінці народне референдум та імперативний мандат.

В дискусіях після цеї лекції з великим зацікавленням обговорювано пропорціональність права голосовання, при чому прелегент з крейдою в руці поясняв, як то в парляменті із ріжних політичних угруповань можна витворювати „загальну волю" більшости народа, який має бути джерелом закона.

На цьому закінчив Клодницький в Гемтремк свої лекції, під час яких, мимоходом сказавши, зібрано дещо на Рідний Край, про що буде згадка в іншому місці.

Рівнож треба згадати, що запрошений гість, д-р Клодницький, відбув 3. липня віче на Вест Детройт. Віче відбулось в церковній галі.

Рівнож треба додати, що згаданий мав лекцію 4. липня на Вест Детройт в Просвітному Домі, де було парусот присутних слухачів. Підчас згаданої лекції обговорив прелегент наше політичне положення та аналізував заострення політичної ситуації. В дуже оживленій дискусії, яка вивязалась після лекції, д-р Клодницький говорив, що він не хоче повалення Рад. України, противно хоче бачити злуку всіх українських земель в одно державне тіло. Мимо всего д-р Клодницький підчеркує, що Рад. Україна не є суверенною державою і що в ній Українці мусять собі ще богато прав виборювати. Україна Радянська на думку прелегента тепер дорогою еволюції таки — переороджується в дутаки — переороджується в дуже-ліву-демократичну країну. Прелегент до тих конклюзій доходить на тій підставі, бо бачить на Рад. Україні компромісовість між національною і соціяльною проблемою. Клодницький вірить, що само життя на Рад. Україні докаже всім доктринерам, що в політичному житті ані марксівський „талмудизм" большевиків, ані загорілий шовінізм деяких націоналістів не має рації буття. На Україні мусять зникнути антагонізми і не одна партія, але народні угруповання селянства і робітництва дорогою компромісовости і політичного релятивізму мають творити життя України, мають бути джерелом свойого закона.

Між слухачами мав д-р Клодницький чимало опонентів як також і сторонників. Подивляти треба супокійний спосіб ведення лекції та дискусій д-ром Клодницьким як також зрілість слухачів в тому напрямі, що чесне переконання кождої людини треба шанувати.

Громадяне Гемтремк і Детройт увесь час підчас прилюдних виступів д-ра Клодницького з дуже великим заінтересованням слухали віч і лекцій і хочеться вірити, що здорове зерно науки зійде в наших серцях і розбудить нас до кращого, нового життя.

Гемтрамчанин.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Ник. Білик, Говіда, Квібек. — Відозва буде поміщена. Перед нею є ще ряд других відозв, щоupiкують вперед.

Б. Д. — Коли Ви не вдоволені з поправок, пороблених редакцією в Вашій дописи, редакція може помістити те, що Ви прислали, без змін, даючи в сей спосіб цілу справу до осуду читачів. Лиш напишіть одно слово, а редакція сейчас се зробить. Хочемо в сей спосіб переконати Вас, що при змінах дописи редакція не змінює основної думки читача та що зміни є справді абсолютно конечні. Згодитесь на пробу?

О. З-ний, Клівленд. — „Пяте Колесо" буде друковане далі, як автор надішле дальші частини.

Витинки з газет надіслав: гр. Тимко Милещук, Вудсайд, Лонг Айленд.

НОВІТНІ ВИНАХОДИ У СТАРІМ КИТАЮ.

Цікаве є, що Китай, який у технічним розвитку стільки полишився позаду Заходу, знав ріжні винаходи богато століть скорше як Захід. А Захід перейняв найважнійші винаходи від Китаю.

Одним із таких винаходів є примірom папір. Винайшли папір у Китаю в 105-ім році перед Христом. У 751-ім році принесли китайські робітники (полонені в битві біля Самарканду) той винахід до Арабів, а ті принесли його в Европу. Китайського походження є **друкарство.** Китайці друкували на камінних плитах, на яких вирізували написи. В 4. і 5-ім століттї прийшло те примітивне друкарство за посередництвом Арабів на Захід. Так званий Гутенберґів винахід друкарської штуки був такий, що Гутенберґові плити припадково розбилися і він потім укладав поодинокі букви. Але і той винахід зроблено найперше в Китаю. Насамперед якийсь китайський коваль Пі-Ченґ виробив букви з глини, а потім із металю. Але в Китаю той винахід не поширився.

Із Китаю походить **компас** (бусоля), який напевно був Китайцям знаний ще довго перед Христом. Уживали того компаса лише на мандрівках на суші. Щойно в 342. році згадується про компас на кораблях, а в 9-м або в 10-ім столітті компас загально введено для морської плавби. Догадуються, що і компас Араби принесли до Европи.

Старим винаходом у Китаю є і **стрільний порох.** Той винахід мабуть завдячується альхемікам славної минувшини. Вже в початках нашого числення знані були ракети і вибухові матеріяли, а в 4 і 5-ім столітті китайські торговельні кораблі були озброєні пальною зброєю. Перша пальна зброя Китайців, то була — здається — ручна граната. Граната ця була зі свіжих кусників бамбуса; коли вони запалилися, спричинювали страшний гук і були вельми небезпечні. Пізніше ті кусники бамбуса виповняли експльозивним матеріялом, а потім і залізні коробки виповняли вибуховим матеріялом.

У китайськім війську був у **12-ім столітті полк вояків, що кидали ручні ґранати.** В 1232-ім році роблено перші гармати, 1252 рушниці, ба навіть **трійливих газів** уживали в китайській армії. В битві під Лігніцом Монґоли **знищили німецьку армію** нападом **із газами,** які приладили **китайські інжинири.**

В 13-ім столітті пізнали вони від Китайців і **торпеду.** Китайці в **3-ім столітті перед Хр.** мали **підводні човна,** але вони не поширилися. Мали й **панцирники,** на яких воювали проти японської фльоти.

Цікавий механічний винахід був би й **апарат до літання,** який будував фільософ й інжинір Моґ Тіґ у 5-ім столітті перед Хр. і **далековид** (телескоп) у 6-ім столітті після Хр., **таксаметер** у 3-ім столітті перед Хр., а **сейсмограф** у часах перед Хр. був точнісенько так сконструований, як і перший сейсмограф, який 1860 р. сконструовано в Европі.

Загально є знане, що **порцеляна** і виріб **ляку** походять із Китаю і деякі **медичні винаходи,** як примірom **щеплення.** Китайського походження є вкінці і **брікети, віяльця** (вахлярі) і **парасолі,** а може і **цилиндер,** який є вельми похожий на шапки, що їх у Кореї носять урядовці. Европейські гармонії взяли початок від китайських флєтів. Такий оден флєт із початком 18-го століття попався у руки одного фабриканта органів у Петроґраді і він флєт примінив до органів. І діточа забава **дійбольо** прийшла в 19-ім столітті з Китаю, а також найновіша гарна гра **маджонґ,** похожа на гру в доміно згл. кістки.

В СПРАВІ ПОШИРЕННЯ КОБЗАРСТВА.

(Лист до редакції).

Останніми часами відродження кобзарського мистецтва остільки поступило вперед, що вже не приходиться говорити про окремих кобзарів, лише про цілі кобзарські капелі, включно до художніх. (Перша художня капеля в Київі). Поширилась кобза (бандура) вже не тільки на Придніпрянщині, але на інших землях України, от хочби на Підкавказі (Кубанщина, Ставропільщина, Чорноморщина, Терщина). Почала вона поширюватись і серед еміґрації.

В часі моїх виступів по ріжних державах Західної Европи до мене всюди зверталися і звертаються земляки в справі придбання кобзи та навчання на пашому національному інструменті. Але, на жаль, дістати тут порядну кобзу було справою дуже тяжкою. Тому не диво, що були випадки, коли мої учні сами їх робили, але того не кожний докаже. Справжнього-ж майстра бандур не було, коли не рахувати одного студента з Подєбрадської Української Господарської Академії; а це не могло не бути великою перешкодою для задоволення все зростаючого на бандуру попиту. Аж тепер цю перешкоду можна вважати усуненою, що й подаю до відома всім заінтересованим.

Після кількалітніх пошукувань мені пощастило знайти не тільки доброго майстра-знавця свого діла, що пробував робити цей інструмент ще на Україні, але й солідну, чесну людину, у якої слово не розходиться з ділом та на якій можна довіряти. Вже нині мій знайомий має кілька готових кобз на продаж у ціні від 500 франків для Европи або 25 долярів для Америки. Розуміється, що ціна не є чимсь постійним, бо після музичної якости, оздоб, тощо вони можуть бути і вище і нижче тут зазначених. Пересилка, опакування та всякі инші видатки, як то звичайно буває, рахуються окремо. Надалі, коли цей запас буде вичерпаний, бандури робитимуться по моїм вказівкам, протягом 10—14 днів, рахуючи з часу одержання замовлення.

Таким чином справа з постійним виробом кобз нарешті наладилась, отже рішається вирішити справу навчання. Для успішного її переведення я пропонувавби всім, бажаючим учитись грати, закладати гуртки, які я одвідував би для уділювання лекцій. Якби час чи які причини не все уможливлювали мій приїзд, то буду старатися, щоб мене заступали мої бувші учні. Бажано булоб, щоб такі гуртки повстали не тільки на еміґрації, але й на Волині, в Галичині, Буковині та на Закарпатті, де, на жаль, кобза-бандура не тільки ще не поширилася, але вона взагалі там невідома.

Зокрема подаю це до відома тих Українців, що в справі навчання на кобзі звертались до мене особисто або в листах, а то: з Омекуру, Шалету (Франція), Ешу (Люксембурґ) Бельгії, Німеччини та Закарпаття.

В обох цих справах прошу звертатись, надсилаючи марку на відповідь, на таку адресу: Vassyl Yemetz, 4. passage St. Hippolyte, Paris XIII-e, France.

Всі українські ґазети, як краєві, так і американські, ласкаво прошу передрукувати цю замітку, за що наперед складаю свою найсердечнійшу подяку.

Василь Ємець.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ КЕНСІНҐТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 296, повідомляє всіх членів, що надзвичайний мітінґ відбудеться дня 30. липня, о год. 7.30 вечером в Укр. Гали на Форт Евні. Буде справа пікніку, з якою задалеко чекати до звичайного мітінґу, і справа збірки пушками, які прислав Комітет Сиротинця. Проситься, щоби кождий член прийшов, бо се дуже важні справи. — П. Любчик, секр.

ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ.

Від національного виховання залежна доля народу. Про це дбають навіть державні народи; тим більш конечне воно поневоленим. Цю велику й важку задачу треба сповнити на підставі історичної традиції народу творчими силами його генія, а способом, який вкаже педагогіка, щоби молодь приспособити до будови майбутнього нації. У тій цілі треба виховати громадянського духа, що виявляється не тільки словами й настроями, але й ділами, щоденним щирим трудом. Громадянський дух конечний суспільности, щоби не заволоділа в ній нагінка за особистими зисками та хиба ще боротьба за партійну владу. Гноблений нарід привикає до послуху, а коли гнет поступить, вибухає самоволя, як це бачимо й у дітей, що то їх батьки чи наставники держать під строгим надзором. Погодити цю індивідуальну вдачу людини з громадянським духом має виховання молоді. Треба заране ломити вроджене самолюбство, що витворює нелад у громадянському житті. Це завдання помагають виконувати діточі гри і забави, що приневолюють одиницю підпорядковуватися збірній волі товаришів. Цей зародок громадянського духа плекати би далі і в інших гуртках молоді, що мають поважніші цілі, на пр. спів, музика, театр, пласт, коєперативи і т. п. Громадянське виховання намагалося від часу до часу з індивідуальним одиниці, доки не узгіднено оба напрямки, шануючи людські права одиниці у звязку з її обовязками супроти громадянства, тому що обоїх доля однакова, бо „що буде громаді, те буде й бабі". До громадянського виховання накликав Німців сто літ тому, в час їх найбільшого упокорення, фільософ Фіхте, а Данилевскій сказав своїм землякам, що від належного зрозуміння й виконування громадянського виховання грядучого поколіня залежатиме, чим „будемо: чи худобою, безіменними розбитками, нераз припадковим і механічним злїпком животин, чи розумним упорядкованим громадянством, ріжним у подробицях, але згідним там, де ходитиме про суть найважніщої справи: життя чи повільного розкладу й смерти". Успіх великих перестроїв залежний від внутрішньої вартости людини і народу. Ту вартість треба піднести шляхом виховання. Того жадає, того очікує нарід від своїх провідників. Найвищими моральними цінностями кождого громадянства є його дух, себто його ідеї, почування і змагання, та чи він здатний до ідейної праці, до жертвенности і посвяти для загального добра замісць особистої користи, яку належить підпорядкувати щастю загалу, бо людина, ба й родина тільки частинки народу. Свідомість конечности праці для загалу виховує національну свідомість як передумову вселюдського добра.

Цивілізація кожного народу витворюється з первнів власних і чужих. Поневолений нарід мусить плекати головно все своє, рідне, коли не хоче попасти під цілковитий вплив чужини і тим чином винародовитися. Природа рідного краю впливає на тілесний і духовий устрій людини, що переходить з роду в рід і надає народові його характер. Ці народні ознаки затирає міське життя чужинецькими впливами, проти яких треба опиратися.

Любов рідної землі, де родяться й ростуть національні сили, треба плекати, познакомлюючи молодь докладно з рідним краєм і з усім, що з ним вяжеться. Зберігати все, і найдрібніще, що своє рідне, це головне заборона винародовлення, особливо поневоленого народу.

Найважнійшою ознакою відрубности народу, це його мова. Нарід не зливається з чужим зовсім, доки удержить свою мову, яка може стати кождої хвилі підставою відродження народу. А якщо завмре рідна мова, то загине й національність, хочби остались всі инші ознаки національної відрубности. Мова то кров, від якої залежне життя нації. Тому найголовніщим завданням національного виховання є навчити молодь любити й шанувати рідну мову, вживати й боронити її все і всюди, та плекати її чистоту й красу.

Побіч мови лучить нарід його історична доля — минувшина, що розбіть його характер, його національну душу. Історія рідного народу повинна підносити національну свідомість, зясовувати причини кожночасного упадку, але одночасно світлими примірами загрівати душі до спільної думки аж до самопосвяти.

Крім рідної мови й історії становить рідне письменство преважний чинник у національнім вихованні; бо письменство, а передусім поезія є найвищим висловом душі народу, його ідеалів, страждань і радощів, жерелом надій і сили народу до життєвої боротьби за свою долю-будучину. Із творів геніїв народу треба добувати головно громадянську думку, національні ідеали, а з історії письменства найкращі почування її думки, ідейну душу народу, якою йому жити би.

З письменством лучиться тісно національне мистецтво, що не тільки виброблює й плекає почування краси, але й збуджує та загріває любов до ідеалів, які конечні особливо поневоленому народові, якщо не має втеряти волю й силу до визволення.

Однак наука й штука можуть розвиватися тільки на підставі матеріяльного добробуту народу. Чим богатший нарід, тим вища може бути його освіта-культура. Але й нема добробуту без освіти. Темний нарід бідує помимо свойого найтяжчого труду, бо тільки освіта показує дорогу до добра. Добро одиниць залежить від добра загалу, бо тільки загальна громадська праця цілого народу годна його добути, тому що тільки одна доцільна збірна праця цілого народу становить силу, що може доконати такого великого й трудного діла, бо „громада великий чоловік". До такої громадянської праці треба заправляти вже молоде поколіня, але не одними словами, а практичними вправами, призвичаюванням до гуртової праці в співацьких, музичних, театральних, читальняних, кооперативних, руханкових, спортових, пластових і т. п. установах.

Національна свідомість виростає з природних і культурних первнів народнього життя; вона лучить громадянство найсильніше, так що воно готове до праці й посвяти за удержання нації та її розвій. Тривкість і животність національної свідомости залежна від здатности переховування традиції і від творчости народнього генія.

Традиція тримає націю в купі, а творчість національного генія веде її вперед. Традиція це память збірної душі, а творчість її інтелігенція. Оба ці первні, традиція і творчість, становлять духа народу. Від цього духа залежить доля народу, залежить, чи він годен зберігати одідичене добро і творити нове. Завданням національного виховання є виторювати й закріплювати в молоді цю зберігаючу й творчу силу.

Неволя ослаблює ці дві сили. Слабодухи й самолюби не зберігають національного добра, а міняють її за ласку гнобителя. А багато з тих, у кого гнет викликує спротив і опір, попадає в зневіру, опускає руки, тратить творчу силу. Инші знов виявляють стою нещирість і ненавість не тільки проти гнобителя, але й проти своїх ріжними затіями, що наносять велику шкоду громадянству внутрішньою боротьбою. Цьому страшному лихові, що підриває національну силу непорозумінням, незгодою і непошануванням, неменш як байдужність одних, а зрада других, мусить виховання молоді протиділати всіма силами й способами, коли нація не має загинути й загинути з власної вини.

О. П.

ЧОЛОВІК-ГОРИЛЛЬ.

У провінціональній вязниці, у Виніпегу, в Канаді, сидить від половини червня с. р., очікуючи судової розправи, що відбудеться у падолисті, страшний звір у людськім тілі, звісний по цілих Злучених Державах чоловік-горилль, з англійського „горила мен", який задушив понад 20 американських жінок, поповнивши на них страшний злочин знасилування. Зоветься він Ирл Нелсон або також Фаррел, та походить з Каліфорнії, з родичів, з яких оден був англійського а другий еспанського походження.

В протязі послідних двох літ американські часописи писали, що у тім або в иншім місци задушив хтось в дивний спосіб якусь жінку, якої трупа найдено під ліжком, у кімнаті, де мешкала. Загально говорено, що душителем є якийсь чоловік, подібний (в ході) до малпи-горила і що тут і там його бачено. Усі старання американської поліції, щоби дістати його у свої руки, ніколи не увінчувались успіхом, завдяки скорости, з якою чоловік-горилль утікав з місця, де поповнив злочин, та безнастанному змінюванню одежі душителем, та спізненому відкриттю задушеної жінки, яку звичайно находжено під ліжком.

Але вкінці і душителеви не повелось, бо як кажуть, збанок до часу тільки носить воду. Нещастя, чи щастя хотіло, що чоловікови-душителеви захотілось відвідати нашу сусідку від півночі, британську доміню Канаду. Канада, як звісно, в порівнянню зі Злученими Державами се велике село, бо і не дармо назвали її Індіяне Канада — себто село, а на селі не так скоро сховаєшся, як в місті. І наш душитель небаром досвідчив того на собі. Приїхав до Виніпегу, як лицює джентельменови зі Стейтів, автом, хоч випросив собі їзду на нім, сейчас змінив одіж і дальше до свого поганого діла. Наймив собі кімнату при Смид улиці та сейчас вечером заманив до неї 14-літну дівчину, Льолю Кавен, що продавала на улиці штучні цвіти і задушивши, збезчестив її і покалічив а трупа її запхав під ліжко, на якім спав. На другий знова день на передмістю Виніпегу Елмвуд, десь сполудня задушив молоду жінку Петерсон, що недавно приїхала до свого чоловіка з Ірляндії, з двома маленькими хлопчиками, з котрих оден має 3 а другий 5 літ. Сю жінку рівнож задушив, збезчестив і запхав під ліжко. Доперва коло півночі, засумований і занепокоєний неприсутністю жінки, чоловік пані Петерсон, що вернув з роботи, найшов її бездушне тіло під ліжком, до якого поклав спати згаданих двох хлопчиків. Прикликана поліція розпочала слідство. На підлозі, під ліжком, найдено старе робітниче убрання, яке полишив злочинець, перебравши сам в нове убрання п. Петерсона, яке найшов в хаті. На другий день віднайшла поліція украдене убрання п. Петерсона у склепі поношених убрань, де злочинець полишив його, купивши собі там друге, иншої краски. Кілька днів тревала нагінка віннепегської поліції за незвісним злочинцем. В межичасі найдено трупа дівчинки, яку душитель насамперед задушив, а якого то трупа відкрито доперва два дні по відкриттю трупа п. Петерсон, через те, що до винайменої кімнати злочинця ніхто не заглядав крім властительки, що побачивши застелене ліжко, не робила там ніяких порядків. Вкінці пошукування поліції при помочі телеграм, телефонів і радія увінчались успіхом. Злочинця зловлено у полудневій Манітобі, в місцевости Кіларні, недалеко стейтської границі. Посаджено його до вязниці, з якої він за пів години утік без черевиків, які йому осторожна місцева поліція зняла з ніг. Доперва на другий день зловлено вдруге злочинця, саме у хвилі, коли прибув спеціяльний поїзд з Віннепегу з многими поліціянтами і детективами. Чоловік-горилль опинився у віннепегській поліційній вязниці. Тут пізнало його 17 свідків. Він однак цілком спокійно заявив свідкам, що вони ошибаються, бо він ніколи не був у Віннепегу, ані в Ріджайн, Саск., з якого то міста також були свідки, що його там бачили. Після урядового опису віннепегської поліції чоловік-горилль зоветься Ирл Нелсон, родом з Каліфорнії, має 32 роки, сильно збудований, є високий 6 і чверть стопи, а хід має подібний до малпи. Служив при маринарці Злучених Держав, за кримінальні напади на жінки віділено його до дому для божевільних, звідки він небаром утік і почав опісля душити і безчестити жінки, не погорджуючи обрабованням своїх жертв. На мущин ніколи не нападав. З жінками любив всегда дуже богато говорити, жартувати, вести дискусії, беручи за тему справи дотикаючі релігії. По таких релігійних дискусіях обоє зникали. Нелсон пропадав як камінь у глибокій воді, а жінку, що з ним дискусувала, находжено задушеною під ліжком з всіми познаками знасилування, а також часто сильно покалічену.

Ирла Нелсона буде судити віннепегський суд присяглих у падолисті с. р. Позаяк Нелсон не домагався ніякого оборонця, манітобське правительство винаймило йому двох адвокатів, щоби його боронили і щоби суд над ним був безсторонній.

НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ЛУЦЬКУ.

В той час, коли ще йшла розправа 53 оскаржених у Луцьку, доручено акт оскарження новим 54 оскарженим за якийсь окружком. Процес відбудеться осінню.

НА ЗОРЯНОМУ НЕБІ.

Багато разів пишеться в нас і говориться, що якесь там небесне тіло колись там було чи буде найблизше до Землі. Але ті міжпланетні віддалі навіть тоді, коли вони найменші, все ще такі великі, що дуже важко собі їх уявити. Але цікаво, яка є взагалі найменша віддаль, що буває між якимсь небесним тілом і Землею. Як то було в жовтні минулого року, коли червона планета Марс так могутньо світила? Марс був найближче Землі, а саме був віддалений від нас о 68 і пів міліона кільометрів. Ще більше наблизився був Марс в серпні 1924, а саме на 55 міліонів кільометрів, але вже більше не може наблизитися. Зате Венера, коли переходить між Сонцем і Землею, може при сприятливих обставинах наблизитися аж на 40 міліонів кільометрів, тільки що тоді її зовсім не видно.

Багато більше може наблизитися до нас тіло, відкрите через д-ра Витта в Берліні в 1898 році, а саме мала планета Ерос. Найменша її віддаль від нас може виносити 20 міліонів кільометрів і в 1931 році ми будемо дійсно свідками явища, що Ерос підійде до нас майже на віддаль 21,700.000 кільометрів. Це буде перший раз, що небесне тіло так дуже до нас наблизиться, а на всякий випадок це буде перший раз, що ми будемо про це поінформовані.

Це все однакож є нічим в порівнанні з явищем, якого свідками ми були, хоча в більшій частині несвідомо, ніччу з 26 на 27 червня. Це було небесне явище дуже рідке і єдине на довгі часи. На протязі тижня, а може й трохи довше комета Понс-Віннеке находилася так близько землі, що віддаль виносила менше як 10 міліонів кільометрів. У звязку з тим виринали тривожні обави, що земська атмосфера може знайтися в хвості комети, якого трійливі ґази моглиби нас витроїти, або навіть, що земська куля може зударитися з ядром комети. Пригадуємо, що того самого боялася людскість землі і в 1910 році, коли то наближалася комета Галея і була можливість, що її хвіст зачепить земську кулю.

Цим разом такої небезпеки не було, бо хвіст комети Понс-Віннеке був наклонений не в сторону Землі, а в зовсім противному напрямку. Але колиб воно було инакше і коли-б хвіст комети засягнув був навіть нашу атмосферу, то нічого нам було би не сталося. При помочі спектроскопу стверджено, що в мряковині і хвості комети находяться: вуглевий квас, сильний квас, ціян і инші сполуки вуглевого і сільного квасу. Але всеї тої матерії в хвості комети так мало, що вона розпущена в земській атмосфері стала би незамітна. В дійсности наша земля перейшла вже була раз через хвіст комети, а то в 1861 році.

Комету Понс-Віннеке відкрив в часі теперішнього повороту до сонця астроном Г. Ван Бісброк в обсерваторії Джеркс, при помочі 27-стопового телескопу. З початком місяців березня, квітня, травня і червня її віддаль виносила 140, 95, 60 і 30 міліонів кільометрів. Ще в середині червня віддаль та виносила 15 міліонів кільометрів. Ця комета зачисляється до найменших. Колиб вона навіть була стрінулася з землею, то ми булиб свідками що найбільш прегарного дощу спадаючих звізд. Зударення з ядром моглоб мати поважні наслідки, але тільки тоді, колиб те ядро складалося з більших твердих частин.

ХОТІВ ПЕРЕПЛИСТИ ЖЕНЕВСЬКЕ ОЗЕРО.

Французький пливак Ґос Мішель намагався переплисти женевське озеро. Але по 12-ти годинах плавби він мусів зрезиґнувати з своєї спроби, бо мусів боротися з дуже нагальним вітром.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ